

פרוטוקול מס. 53

מישיבת ועדת הכנסת ביום שלישי, ז'
מנחם-אב השי"ב (29.7.52) בשעה 8.30

חברי הוועדה:

נ ו כ ח ו:

- ד. בר-רב-האי - היו"ר
- א. איכילוב
- י. אורי
- ב. אזניה
- ש. גרידי
- צאלת חסן ח'ניפס
- ז. טברסקי
- י. כסה
- ק. כהנא
- ש. לורנץ
- ע. ממון
- מ. נורוק
- א. רזיאל-נאור
- א. סטופ
- ר. צברי
- פ. רוזן
- ח. רובין
- א. רימלט
- י. שפירא

מוזמנים:

- סגן אלוף שליט - מנהל מחלקת הממשל הצבאי.
- י. קרן-צבי - מטעם משרד המשפטים
- ח. ליאור - מזכ"ל יו"ר הכנסת
- מ. רוזטי - מזכיר הכנסת
- א. צידון - סגן מזכיר הכנסת

ח ס ר ו:

- י. בר-יהודה
- י. בן-צבי
- סיצף אלדין אלזועבי
- מ. וילנר.

- א. סדר-היום: הקצבת זמן לדיון בתקציב הפיתוח.
- ב. המשך הדיון באיסור לחברי הכנסת
- ר. בוסטוני ומ. בנסוב לבקר בכפר ערה.

א. הצעות לסדר-היום:

היו"ר ד. בר-רב-האי: נתבקשתי להעמיד את הסעיפים הבאים בסדר-יומה של הוועדה:

א. תשלומי אש"ל לחברי הכנסת - הצעה ח. רובין.

ב. דיון מחדש בהחלטה בנוגע לרישום חברי הכנסת - הצעה א. רוזאל-נאור.

אני מציע להעביר את עניין תשלומי האש"ל לוועדת המשנה לענייני שכר חברי הכנסת.

ב. אזניה: אינני מסכים לכך. שאלת האש"ל דורשת דיון מקיף.

ה ו ח ל ט

להעמיד בסדר-יומה של הוועדה את הסעיפים הבאים:

א. תשלומי אש"ל לחברי הכנסת.

ב. דיון מחדש בהחלטה בנוגע לרישום חברי הכנסת.

ב. קביעת זמן לדיון בתקציב הפיתוח:

ע. איכילוב: אני מציע להקציב לדיון זה 15 עד 18 שעות. לאחר שיוחלט על מספר השעות שיוקצה לדיון זה, אבקש להוסיף עוד כמה מלים.

ב. אזניה: אני מציע 6 שעות.

ח. רובין: אני מציע למנוע הצבעה בעניין זה. אני מציע להגיע להסכם בדבר 10 או 12 שעות. אם תחזיקו הצבעה, אתמוך בהצעת ע. איכילוב. אני מסכים לכך שבינתיים תתחיל ועדת הכספים בדיוניה על התקציב.

א. רוזאל-נאור: אני מציעה לקבל את הצעת ח. רובין, לא להצביע, ולהגיע לכלל הסכם על 12 שעות.

י. אורי: אני מציע לבוא לידי הסכם, בלי הצבעה, על 8 שעות.

ז. שברסקי: אני מציעה לקבוע כללים לקביעת זמן לדיונים בחוקים השונים, בהתאם לחשיבותם של החוקים. במקרה זה אני מציעה 8 עד 10 שעות. (ח. רובין: אני מציע להטיל על ועדת משנה לקבוע כללים אלה).

ב. אזניה: איך שום תיאום בין המיקוח כאן לבין הדאגה המשותפת של האופוזיציה עם סיעות הממשלה להשתתפות בישיבות הכנסת. אינני אומר סיעת מפא"י משתתפת כאשר היא צריכה להשתתף, אבל היא משתתפת יותר מסיעות האופוזיציה. ואינני מקבל בשום פנים ואופן את ההנחה שהכנסת משמעת במה אשר ממנה מדברים. לא בקו ראשון ומרוכז.

היו"ר ד. בר-רב-האי: אינני רוצה שנתחיל עתה בוויכוח מי מן הסיעות משתתף יותר בישיבות הכנסת.

ב. אזניה: בעיני זהו הוויכוח.

היו"ר ד. בר-רב-האי: עלינו לקבוע זמן ולא לתת הערכות.

י. אורי: אני מציע לדחות את ההצבעה לסוף הישיבה.

ה. רובין: אני תומך בהצעה זו.

פ. רוזן: אני מציע להצביע עכשו.

ע. איכילוב: תקציב הפיתוח הוגש לנו ללא כל פירוט. היום אחר הצהריים ימסור לנו השר, כפי שהבטיח, פירוט מלא. ישנן בעיות בתקציב זה הדורשות התייעצות בתוך הסיעה, ומשום כך אנו מבקשים לא להתחיל בדיון מיד לאחר הרצאת השר, אלא להתחיל בו ביום שני אחר-הצהריים, כדי לאפשר לסייעות השונות להתייעץ. עלי לומר, שבסיעתנו היו חברים שהציעו לא להשתתף בכלל בוויכוח משום שהתקציב הוגש בצורה זו.

א. סטופ: אם סיעה מבקשת לדחות דיון, אינני רואה כל סיבה לא להענות לבקשתה, ובמיוחד לאחר שבקשה זו באה מסיבה עניינית בהחלט.

ב. אזניה: הסדר האוביקטיבי הוא כזה, שאם לא נדון היום בתקציב הפיתוח, ישאר חלל ריק שנמלא אותו בחוקים, שאין הכרח לסירט אותם לפני הפגרא.

ה. רובין: סיעתי אינה מוצאת שיש צורך לדחות את הדיון, אך יחד עם זאת קשה לי להצביע נגד בקשה כזו.

פ. רוזן: לפי החישוב שלי יוקדשו היום לדיון זה שעתים, וחושבני שבמאמץ מסוים תוכלו להשתתף גם היום בדיון; אם לא כן, תוכלו לשמור לעצמכם את הזכות להשתתף מחר ולא היום.

י. שפירא: בדרך-כלל הדרישה להיות מוכן לוויכוח היא דרישה צודקת, ואני מוכן להביע כאן משאלה שהממשלה בהביאה תכנית פעולה, לפני שהיא מוסרת אותה בעל-פה מעל במת הכנסת, תוציא סקירה בכתב. דבר זה נהוג בפרלמנטים אחרים. אני גם חושב שיש לנו נוהגים כך, לא היה מקום לדרישה זו לדחות את הדיון. אולם, אני חושב שבמקרה זה כל הסייעות שרוצות וצריכות להשתתף בוויכוח אינן "הולכות בחושך" לגבי התכנית. עבודת הכנסת כיום, וגם בעתיד, אינה מאפשרת לנו לעשות דחיות, ואצלנו מתחילים להנהיג דחיות כאלו של דיונים לאחר הרצאת השר.

לצערי לא אוכל לתמוך בהצעת ע. איכילוב.

היו"ר ד. בר-רב-האי: לו סיעת הציונים הכלליים היתה מבקשת לשמור לעצמה את הזכות להשתתף בוויכוח מחר במקום היום, לא היתה בקשתה נתקלת בהתנגדות. אך מסקנתה הסופית, שהיא לא תשתתף בוויכוח באם יוחל בדיון היום, היא מרחיקה לכת ואינני חושב שנוכל להנהיג אצלנו קבלת החלטות תחת לחץ של איומים לא להשתתף בדיונים.

ע. איכילוב: עליכם לזכור כי ההופעה הראשונה של הסיעה הגדולה באופוזיציה, היא חלק מן הסדר הקיים של הכנסת, ועל סיעה כזו לשקול אם היא רשאית לוותר על הופעתה זו. שנית, עלול להוצר רושם, כאילו סיעת הציונים הכלליים היא היחידה שלא הבינה את הדברים מייד. כאשר בקשתי את הדחיה, עשתי זאת במחשבה שכל הסייעות לא הבינו את הדברים די צרכם והן זקוקות לזמן נוסף לעיון בתקציב הפיתוח.

ה ו ח ל ט

לדחות את בקשת ע. איכילוב ויושב-ראש הכנסת יקבע את הסידורים הרגילים למהלך

ה ד י ו נ

2. המשך הדיון באיסור להברי הכנסת ר. בוטסוני ומ. בנטוב לבקר בכפר ערה:

ח. רובין: יש, לדעתי, בסוגיה זו שלוש נקודות ראיות:
א. נקודת ראיות כסחונית; ב. נקודת ראיות
מדינית-ציבוריות; ג. נקודת ראיות משפטיות.

שלוש הנקודות האלו הן בעלות חשיבות, ואתחיל
מן הצד הבטחוני. אינני ממונה על ענייני הבטחון במדינה - לשם-כך קיימים
מוסדות מיוחדים במדינה. אך, יחד עם זאת, אינני יכול לתאר לי שאפשר להגיד
שכניסתם של חברי הכנסת בוטסוני ובנטוב לכפר ערה, עשויה לפגוע בבטחון
המדינה.

בנקודה המדינית-ציבורית יש חומרה לא קטנה.
קודם כל אני מביע את מחאתי על-כך ששטר עומד ומקשיב לשיחתו של חבר
כנסת בזמן שהוא נמצא באיזה מקום. דבר כזה עוד לא נשמע. חושבני שאנו
לא נחוקק חוק שאסור לשוטרים להקשיב לשיחותיהם של חברי הכנסת, אך דבר
זה הוא מובן-מאליו. פרשת הדברים מעידה על הווי-חיים מטויים באותו
כפר ערה, המאפשר לשטר להכנס לבית ולהקשיב לשיחות. אני ממשיך ומציין -
ואינני מדבר עתה על צורת הדיבור - שעצם העובדה שאפשר לגשת לחבר כנסת
ולומר לו "בוא אל המושל הצבאי" מוכיחה על הווי מטויים זה. לא הייתי
רוצה שבענין זה תהיה חלוקה בין חברי הוועדה, שחלק מהם יהיה מראש
אפולוגטי והחלק השני מתלונן.

כפי ששמענו מב' כ הממשל הצבאי והשירות המשפטי
של הצבא יוצא שההוראה על איסור הכניסה נתקבלה כארבע דקות לאחר שהוא
הורשה לכנס לכפר. **הבוא הפנסת בוטסוני לא ראה את הפקודה שאסרה את**
הכניסה לכפר ערה! פקודה זו הוצאה בהתאם לתקנות-שעת-חירום הבריטיות
ונאמר לו שהוא חלה גם על חברי הכנסת. אם העובדות נכונות - ואינני
בטוח שהן נכונות, אם כי אין לי כל הוכחות לכך - יוצא שהממשל הצבאי
מוציא הוראה החלה גם על חברי כנסת, לפני שנודע לו על ביקורו של חבר
כנסת במקום. רצוי, שבעניין כעין זה, יתייעצו החילה השלטונות הצבאיים
עם מוסדות גבוהים יותר.

על מה מסתמכת ההוראה זו? היא מסתמכת על אותן
תקנות ההגנה הבריטיות, שעליהן החליטה הכנסת הראשונה שהן נוגדות את
המבנה הדמוקרטי של המדינה (**פ. רובין**: כל הממשל הצבאי מסתמך עליהן!).
אינני מדבר על הצד המשפטי כרגע. מבחינה מדינית-ציבורית אני רואה
פגם רציני בעצמה זו שמשתמשים, נגד חברי הכנסת, בכלל משפטי שהכנסת
החליטה עליו סעיף מתאים למבנה הדמוקרטי של המדינה.

אשר לצד המשפטי שבדבר - אם רוצים להסתמך על
הצד המשפטי יש לדיוק. כאן מסתמכים על תקנה 125 של תקנות ההגנה 1945.
לפי תקנות אלו אסור היה לבוטסוני לצאת מן הכפר, כי שם נאמר שכאשר
מכרזים על אזור מטויים כאזור טגור, אסורה הכניסה אליו או הצי א
ממנו בלי רשיון. בוטסוני היה בכפר בזמן שהוצאה ההוראה ועל-כן אסור
היה לו לצאת משם בלי רשיון.

סעיף 9(א) בחוק חסינות חברי הכנסת קובע שחברי
הכנסת רשאים להכנס לכל מקום שאינו רשות היחיד, מלבד אם כניסתם למקום
זה עלולה לפגוע בבטחון המדינה. אם נקבל את הפירוש שנתן לטעין זה
ב. אזניה בישיבה הקודמת, יוצא שאסור בכלל להכנס לממשל הצבאי, כי כל
ענין הממשל הצבאי בא משעמי בטחון ולא מכל טעם אחר. קיים איסור כניסה
לאזורי הממשל הצבאי ולפי פירושו של ב. אזניה אסורה גם לחברי הכנסת
הכניסה לאזורים אלה. מי שזוכר את הדיונים בטעין זה של חוק החסינות,
יודע שהוא בא על מנת לאפשר לחברי הכנסת את הכניסה לאזורי הממשל
הצבאי. לכן, אין כל מקום להסתמך על הוראה כללית זו ואיש לא פקפק
עד עתה, שחבר כנסת יכול לבקר בכפר ערה בשם הממשל הצבאי, וכל ההסתמכות
הזו היא הסרת-יסוד.

אמרת קודם שאני מפקפק קצת בנכונות העובדות,
כפי שנמטרו על-ידי נציג הצבא. לדעתי חסרה כאן חוליה אחת - ואינני
אומר זאת על-סמך הוכחות משפטיות. העובדות הן כאלו שהן עשויות לעורר
תמהון: בדיוק ארבע דקות לאחר כניסתו של בוטסוני באה ההוראה. ננית-שזו

ה. רובין:

אמת, אזי אני מוזנח לי שחסר כאן פרט אחד שלא נזכר לנו והוא: לאחר שנכנס בוטשני לכפר ערה, התקשר איש כפר ערה שלכוננית אט מישחו מחוץ לכפר וסאל: "הנה נכנס לכפר רוסטום בוטשני, חבר כנסת, מה עלי לעשות?" ובתשובה לזה באה הזוראה המדוברת, ונאמר שהיא חלה גם על חברי כנסת.

לדעתי כל הענין הזה הוא חמור מאד: הצד הבטחוני הנו מצוץ מן האצבע, הצד המדיני-ציבורי - דמיוני, והצד המשפטי + בלתי מבוסס. לדעתי ראוי חבר כנסת הנמצא במקום שהוכרז עליו כשטח סגור לבקש שיוצאו לו את הפקודה בכונן, ולאחר שהוא רואה אותה הוא חייב לנהוג לפיה, גם אם היא נראית לו כבלתי-מוצדקת. אך, כל זמן שההוראה נכתב אינה ניתנת לו - אני רואה בהתנהגות זו התנהגות שרירותית.

ע. איכילוב: אין לי טפק ששאלת זכות התנועה של חברי הכנסת צריכה להיות נידונה מחדש לאור מקרה זה או מקרים דומים לו, וייתכן שנגיע לכלל מסקנה שיש לנסח מחדש סעיף זה. אך, כיום, אין לנו ברירה אחרת אלא לדון על ההתנהגות של הצבא לאור הניסוח הקיים. אינני מציע עתה את התיקון, אך אם תוגש הצעת תיקון יש בידי ידיעות והוכחות רציניות לפעולות חד-צדדיות בשטח הממשל הצבאי. דבר זה אינו עומד לדיון, אך כאשר יעמוד, אמטור פרטים על מקרים רציניים שעזרו למפא"י אך עמדו בניגוד גמור לבטחון המדינה (ב. אזניה: אני מכחיש את זה!). אני מציע לך, חבר אזניה, חשוב היטב על דברי אלה.

בענין הנידון אנו חייבים לדון לאור הנוסח הקיים של חוק החסינות, ואם כאן כתוב שחבר הכנסת ראוי להכנס לכל מקום במדינה שאינו רשות היחיד כרש אם האיסור בא "משעמי בטחון" - לא אני הוא המפרש מה הם שעמי הבטחון.

מכיון שהמקרה הזה הובא לפנינו, עלי לומר שאני רואה כאן הפרה של חוק חסינות חברי הכנסת. ר. בוטשני נכנס לכפר כחוק, ורק לאחר שהוא היה כבר שם באה הזוראה האוסרת את הכניסה לשם; לא היתה כל סמכות להוציאו משם, בשעה שהוא נכנס לכפר כחוק. אינני עורן-דין או מוסמך למספטים, אך לפי פירוש החוק יש כאן הפרה מפורשת של החוק. אפשר היה, אחר-כך, על בסיס הזוראה זו למנוע כניסה מחברי כנסת אחרים, אך לא היתה רשות להודיע לבוטשני שעליו לצאת משם. מבחינה זו פעלו אנשי הבטחון בממשל הצבאי בניגוד לחוק ומגעו בחוק חסינות חברי הכנסת.

בהזדמנות זו עלי לומר שאני רואה כפגיעה חמורה מאד בכבודם של חברי הכנסת את העברתה שהשאירו שוטר ליד חבר כנסת. זו בודאי היתה הזראה של אחד הממונים במקום, ואם כי דבר זה בודאי לא נכתב בשום מקום, ברור שיש כאן פגיעה בכבודם של חברי הכנסת.

השבוע הייתי עד למקרה שחבר כנסת נאטר ואוסרו לא רצה להתחשב בכך שהוא חבר כנסת. רק לאחר שהתערבתי יצאת הענין לשר הוברר לאיש האוסר כי הוא לא היה ראוי לעשות כן. זוהי דוגמא של התנהגות שלא בהתאם לחוק חסינות חברי הכנסת.

לאחר הדברים שאמרתי המסקנות שלי הן שלוש:

- א. בענין בוטשני - נהג הממשל הצבאי שלא בהתאם לחוק חסינות חברי הכנסת, ואסור היה לו לצוות על ר. בוטשני לצאת מן הכפר.
- ב. בענין מ. בנטוב - נהג הצבא כהלכה, כי לאחר שניתנה ההוראה החלה גם על חברי הכנסת, חוק היה חבר הכנסת לרשיון כניסה מיוחד לכפר ערה.
- ג. בענין שמיעת שיחתו של חבר כנסת, בין אם הדברים מוגדרים בחוק ובין שאינם מוגדרים, יש כאן פגיעה חמורה בכבוד חברי הכנסת. אני מציע להעביר את המסקנות האלו למשרד הנוגע בדבר.

הינ'ר ד. בר-רב-האי:

ע. איכילוב צדק כאשר אמר שאנו צריכים
לבדוק את הענין רק לאור חוק החסינות
המונח לפנינו, וכל דבריו של ח. רובין בקשר לתקנות ההגנה, על חוסר
תבונה מדינית או נימוט מדיני בהתנהגות אינט נוגעים לענין. אנו צריכים
רק לבחון אם אנשי הממשל הצבאי נהגו בהתאם לחוק חסינות חברי הכנסת
או לא. (י. כסה: האם ועדת הכנסת היא אינסטנציה משפטית?)

חברי כנסת רבים עושים את השגיאה ההגיונית
שהם מייחסים את הניסוח של סעיף 9 לאיסורים אישיים במקום לאיסורים
שטחיים. איש לא אמר שנוכחותם של חברי כנסת אלה פוגעת בבטחון המדינה.
פה כתוב "גישה למקום" - כלומר, האיטור הוא על המקום ולא על האיש.
(ח. רובין: זה חל על כל "מקום" של הממשל הצבאי). הכרזת שטח כסגור
באה לגבי שטח מסויים ולא לגבי אנשים מסויימים. ברגע שאזור מסויים
הוכרז כאזור סגור מטעמי בטחון, כל ההגבלות החלות על כל אזור בענין
הכניסה לשטח, חלות גם על חברי כנסת. כל נסיונך לנחש מה קרה תוך
ארבעה הרגעים האלה אינו מעניין אותנו. אני מוכן להניח לרגע שהקצין
שהיה במקום לא ידע כיצד לנהוג; הוא ידע שהשטח הוא סגור, אך לא ידע
אם הוראה זו חלה גם על חברי כנסת והוא התקשר עם הקצין הממונה עליו
וביקש הוראה מדוייקת.

אשר להצעה לתקן את החוק - אני אינני
חטיד גדול כל-כך של חוק החסינות ובודאי שאהיה האחרון שיתנגד להכנסת
תיקונים בחוק זה, אך אינני מציע לך להתחיל בזה, מכיון שאינני יודע
להיכן נגיע, מאחר שבחוק זה יש זכויות יתר רבות מאד שמרננים עליהן.

אני אינני רואה בהתנהגות הממשל הצבאי שום
דבר הפוגע בחוק החסינות ואני חושב שוועדת הכנסת יכולה להחליט אך ורק
בנקודה זו. כמוכן, אפשר לבוא ולומר, כפי שעושה זאת ח. רובין, שהממשל
הצבאי איננו מראה מספיק גמישות ותבונה מדינית; אך אלה הם דברים שיש
להשמיעם בשעת הדיון הכללי בכנסת. במידה שאנו דנים לאור החוק המונח
לפנינו, לא היתה כאן פגיעה בזכותם של חברי הכנסת להכנס לאזור סגור.

פ. רוזן:

כמה ימים לאחר המקרה בכפר ערה הוכרז השטח
כסגור?

סגן אלוף שלישי:

בצו שניתן בערב יום 5 ליולי 1952, החתום
מנהל מחלקת הממשל הצבאי על-ידי סגן אלוף יהושע רובין, המפקד הצבאי
באזור התיכון. זה היה כעשרה ימים אחרי המקרה.
הביקור היה ב-6 ליולי 1952; בשעות הבוקר. כלומר, הפקודה הוצאה מהמטה
ב-5 ליולי 1952 בערב. בשטח זה לא קיימת טלפון ואין קשר אלחוטי או אחר
מלבד קשר רצים שיכול היה להביא את הפקודה. אותו קצין אריה סמסונוב
קיבל את ההודעה תחילה על-ידי הרץ ולא קיבל תחילה את הצו הנתון; הוא
ידע שהשטח סגור. בשעה 9 הגיע ג'יפ עם מספר נוסעים, ונציג המושל
הצבאי, אריה סמסונוב, הודיע להם שהשטח סגור. בין הנוסעים היה גם
רוסטום בוטסוני הוא הודיע לאריה סמסונוב כי הוא חבר כנסת. אותו
קצין אינו רשאי לפרש חוקים והוא נתן לחבר הכנסת להכנס. כעבור ארבע
דקות הגיעה מטרה צבאית עם הוראה חתומה. והצו הזה אומר שהשטח סגור
לכולם, כולל חברי כנסת. אי-לכך עלה אריה סמסונוב למעלה וביקש סליחה
מחבר הכנסת רוסטום בוטסוני והודיע לו שהשטח סגור גם בשבילו. על
הדברים האלה התנהל ויכוח קצר. הקצין הודיע לו שהוא אינו רשאי להתקח
בשאלה זו, כי זו הוראה. חבר הכנסת ביקש לגמור לשתות את התה. (ח. רובין:
מדוע לא נתתם לו רשיון?) הוא לא ביקש. הוא נתן לו לגמור לשתות את התה
ולאחר זאת עזב.

השוטר שהיה במקום הוא בן הסביבה הזו ומבקר
במשפחה זו לא בפעם הראשונה. הוא לא קיבל שום הוראה, פקודה או רמז
שעליו להיות נוכח ולשמוע מה משווחים בחדר זה. על-כך יש לי דו"ח. השוטר
הזה, לאחר שגמר לשתות את התה - והוא ראה כבוד גדול להיות נוכחם

סגן אלוף סליט:

בזמן ביקורו של חבר כנסת באותו חדר - - עזב את החדר. אלה הם פרטי המקרה הראשון.

אשר למקרה השני עם שני חברי הכנסת בוסטוני ובנטוב, יש לי כאן דו"ח של הקירט שני החיילים שהעמידו את האנשים האלה. אני מצטער מאד לומר שהתנהגותם של החיילים הייתה בסדר, וברצון רב הייתי מגיש לכם כאן את שני הדוחות האלה, אך לדאבוני לא יכולתי להתקשר עם הרמט"כל, הנמצא עתה בהמרון, ולקבל את איטורו להגשת דוחות אלה, המוכיחים התנהגות נכונה של חייל ששום, שלא מזמן בא ארצה וקיבל את החינוך המעט שיכול היה לקבל כאן.

הינ'ר ד. בר-רב-האי:

לאחר הדברים ששמענו כאן אני בא לידי מסקנה שבועדת הכנסת יכולה להחליט רק דבר אחד: שאין בהתנהגות הממשל הצבאי, בשני המקרים, פגיעה בחוק החסינות. רק זאת אנו נדרשים לקבוע וכל דבר אחר חורג ממסגרת הדיון שלנו.

א. רוזנבל-נאור:

אני מצטערת שאיני יכולה לקבל את דעתו של ינ'ר הוועדה ואני חושבת שכאן הייתה פגיעה - אולי שלא מדעה ובודאי שלא מרצון - אבל הייתה פגיעה בחוק החסינות, משום שחוק החסינות קובע ששום הגבלות לא תחולנה על חבר כנסת מלבד אם זה סוד צבאי או מטעמי בטחון. אזור הממשל הצבאי אינו דבר חדש בארץ - ואנו זוכרים שבזמן התקנת התקנות האלו היו שטחים כאלה. לשטחים אלה הייתה ניתנת רשות לבקר לכל עתונאי, לכל צעיר מתלמד במקצוע העיתונות אם הייתה לו תעודת עתונאי. אינני יודעת אם התעודה שלנו נופלת בהרבה מתעודת עתונאי.

אינני רוצה להתווכח על התקנות הללו, אם הן חשובות ואם הן מביאות כבוד רב למדינת ישראל, אך ברצוני לומר לכם שבשעה שיש בבתי הסוהר בבית-לחם ובלטרון, כהתאם לאותן תקנות, כאשר באה עובדת סוציאלית השוטר לא חשבה אפילו שיש לה רשות להכנס לחדר; לא-כל-שכן כאשר בא עורך-דין ולא-כל-שכן כאשר זכינו פעם בלטרון לביקורו של חבר הוועד הלאומי. חבר כנסת צריך לנהל שיחה תחת משמר כבוד של שוטר? עם כל הכבוד שיש לי למשטרת ישראל אני חושבת שדבר זה אינו בסדר, והוא, השוטר, לא צריך היה להעלות על דעתו שהוא נוהג בסדר.

נאמר לנו שהפקודה ניתנה ארבעה רגעים אחרי שחבר הכנסת הגיע למקום. הוא לא היה יכול להתנבא ולדעת שתבוא פקודה כזו, ויש לזה איזה אופי מסויים של רטרואקטיביות. אינני יודעת אם החוקים חלים באופן רטרואקטיבי, אבל במקרה הנידון חבר הכנסת נפנס כחוק למקום; ולא היה כל מקום לדרוש ממנו לצאת משם. מאחר שהשטח הוכרז כשטח סגור צריך היה להטות טקנות ולהבא לא להרשות לחברי כנסת להכנס לשם בלי רשיון מתאים. אך מאחר שחבר הכנסת נכנס לשם טרם שהוכרז על השטח כשטח סגור, לא היה כל טעם בהתנהגות זו של הממשל הצבאי.

חוץ מזה, שמענו מאנשי הצבא שאילו ביקש רשיון כי אז הרשיון היה ניתן לו. זאת אומרת, שלגופו של חבר ההתנגדות אינה מטעמים של בטחון או של איזה דבר אחר שיש לו שיקולים בטחוניים, אלא מטעמים של סדר קבוע. אינני חושבת ששילוח חבר כנסת מן המקום, בו הוא נמצא ברשות, מוסיפה כבוד למדינה ואני יכולה רק להצטער על כל המקרה הזה.

י. שפירא:

בוויכוח זה, אני מוכרה להודות, אני מרגיש רגש נקמה טיעתי באופוזיציה, ובמידה הרבה יותר גדולה יכול להרגיש אותו רגש חבר הכנסת רוזן. אין כל תועלת לבוא מדי פעם בפעם ולומר שהקנות ההגנה 1945 הוכרזו כבלתי-דמוקרטיות. זה רק משמש הוכחה כיצד לא צריך לטפל בחוקים שאותה רוצה לבטל אותם. כאשר יושב מזד ריבוני כמו הכנסת והוא דן בחוק שהוא רואה אותנו, כחוק רע, אין לו דרך אחרת מאשר לבטל אותו. כאשר חבר הכנסת רוזן היה שר המשפטים ואני עזרתי לו כיועץ משפטי, בקשנו להגיש חוק הרבה יותר טוב והרבה יותר ליברלי מהתקנות האלו שעליהן מתלוננים. האופוזיציה חשבה ליותר נכון לדחות כל הצעה של שני המצב לטובה, ומורת הטיפוח שתוכל להכריז שהתקנות הן בלתי-דמוקרטיות. בשביל העתונות זה היה אולי טוב, אבל התוצאה המעשית היא שהתקנות הבלתי-דמוקרטיות - וחלק גדול מהן הוא בלתי-דמוקרטי - נשארו בתקפו. וכאשר תקנות נמצאות בספר החוקים

מיסור כניסה לכפר ערה
לר. בוטאני ומ. בנשוב

י. ספירא:

פועלים לפיהם. אין כל אפשרות לטעון שמה שעושים לפי תקנות אלה הוא בלתי-חוקי. אי-אפשר לטעון למה פעלו לפי חוק זה, כי החוק נותן סמכות לפעול לפיו.

בוויכוח זה אנו לוקחים על עצמנו תפקיד מאיננו צריך לנו. ועדה זו אינה ועדת שופטים; גם לפי ההרכב האישי שלה, הרוב הגדול של חבריה אינם יוריסטים. (א. רזאל-נאור: שופטים מוטבעים אינם יורעי-חוק!). על זה אני מוכן לדבר בפעם אחרת. פה מנסים לפרש את החוק ולומר שהיחה פגיעה בו. חבר כנסת שנפגע על-ידי חוק, לא ועדת הכנסת צריכה לפגוע בענין. ובכן, במקרה שחבר כנסת נפגע על-ידי מישהו ששלל ממנו איזו זכות מן הזכויות החמורות לו לפי חוק החסינות, הדרך אינה לוועדת הכנסת - לזה יש ביה-משפט בארץ. (י. כסה: יש יושב-ראש!) היושב-ראש ממונה רק על ביצוע החוק. בדיוק כשם שאנו למישהו תיגרם פגיעה לפי איזה חוק אחר, הוא לא יפנה לשר הממונה על החוק, אלא לבית-המשפט, כן גם במקרה של חוק החסינות אין לפנות ליושב-ראש הכנסת הממונה על החוק, אלא לבית-המשפט. לפי חוק החסינות יש רשות לנטוע באוטובוס חינוס, ואם אני אבוא לאשד ולא יתנו לי להכנס למרות החוק, אינני צריך לבוא לוועדת הכנסת, אלא לבית-המשפט, ועלי לתבוע מאשד פצויים בעד הנזק שנגרם לי על ידי כך שלא נתנו לי לנסוע.

יש פה בטלל הזוכת בפירוש החוק. אולם, יש

פה עוד דבר רק בנסיון לפרש את החוק הזה ואת זכות היתר שיש לחברי הכנסת וזה פוגע בעיקר באזרח. כולם מתקוממים - ובצדק - על זה שהושר הקשיב לשיחה שבין חבר כנסת ובין איש ממושבני כפר ערה. אני מתקומם נגד דבר אחר, הרבה יותר רציני. אני חושב שאם שני תושבים בכפר ערה, או תושב ואיש מן החוץ משוחחים ביניהם, אין רשות לשוטר להקשיב לשיחה. אין זכות להקשיב לשיחה בין שני אנשים, יהיה המקשיב שוטר, יהיה זה חייל או אפילו נשיא המדינה. ועל זה יש לקבול. אך, שוב-פעם, הקובלנה אינה לוועדת הכנסת. אם אני אשוחח עם כסה בתור שני אזרחים, ושוטר יחפוץ להקשיב לשיחתנו, למרות שנתנגד לכך, אני אחבע אותו לדין על מעשה זה. אני חושב עלקבול על הקשבה לשיחה של חבר כנסת זו פגיעה בזכות האזרח, מפני שבתור אזרח אסור להקשיב לשיחתו.

ועכשו אנו באים לענין שלנו. הרי ביחס לשיחה

זו אנו איננו הפורום שמחובתו לדון בזה. אבל, אין טפק שאסור להקשיב לשיחה ואין טפק שלא חבר הכנסת ולא האדם השני היו כמעצר וגם בתקנות אלו לא כתוב שמתור להקשיב לשיחה בין שני אנשים.

אשר לשאלה אם היחה כאן פגיעה בחוק - בדור

זה היה צריך להחקים בגרמיוס משפטי ולא בגרמיוס פוליטי, ועל זה אוסיף רק כמה משפטים. אני חושב שאזניה ובר-רב-האי צדקו בפירוש הסעיף הזה. כונת האיסור היא ללשטח מסויים ולא לאדם מסויים. אם יהיה כתוב שאסור להכנס לדואר מפני שיש שם חבילות יקרות ויש חשש של גניבה - חבר הכנסת יכול להכנס; אם יגידו שאסור להכנס למקום מסויים מפני שקיים חשש של הברחה - חבר הכנסת יכול להכנס. אבל, אם כתוב שאסור להכנס למקום מסויים מטעמי בטחון - דין חבר הכנסת כדין כל אזרח. עלי לומר, עם כל הכבוד למנסחי החוק, אינני רואה מה זכות היתר שניתנה כאן לחברי הכנסת, כי למעשה, מעטים מאד הם המקומות שהכניסה אסורה אליהם שלא מטעמי בטחון. אין טפק בדבר שכאשר יש איסור, האיסור הוא כללי, וחל על כולם במידה שווה. (ע. איכילוב: אם למשל, בכפר ערבב בשטח הממשל הצבאי עורכים בחירות למועצה מקומית ובימים האחרונים מחליטים שמטעמי בטחון אסור להכנס לשם, וכוונת האיסור היא לאפשר לאזניה או לאנשיו של אזניה להמצא במקום ולמנוע מעזרא איכילוב ואנשיו מלהיות שם - האם אתה רוצה שאנחנו נעבור על כך לסדר-היום משום שכתוב שהאיסור בא מטעמי בטחון?). בשום פנים ואופן לא! זהו אחד המקרים - אם זה קרה או עלול לקרות - של שימוש לרעה בסמכויות אדמיניסטרטיביות לשם השגת מטרה אחרת. אם אני אומר שמטעמי בטחון אסור להכנס למקום, בו בזמן שהאיסור אינו מטעמי בטחון, אלא מטעמים של מניעה ממתנגד פוליטי להשתתף בבחירות, זאת היא אוזורפאציה. אילו היה קורה לי מקרה כזה, הייתי הולך לבית-המשפט העליון ותובע שני דברים: הייתי קובע, ראשית כל, שהשחמטו לרעה בכוח אדמיניסטרטיבי, והייתי מבקש מאת

י. שפירא:

בית-המשפט לתת שני צווים: לבטל את העניין ולרדות את הבחירות למספר ימים, עד אשר הדבר הזה יתבטל. אם תוכיח לבית-המשפט העליון את העובדה שהשטח אשר לרעה במסכות אדמיניסטרטיבית, אין ספק בדבר שתזכה. אם לא תוכל להוכיח - הרי בכלל לא טוב לטעון טענה שאין אפשרות להוכיח אותה. אך אין הדבר הזה משנה את פירושו של החוק. הדוגמה שנפתח היא דוגמה קלאסית. אומרים לי שאסור לי לנטוע במקום למקום - למשל - מטעמים של חסכון בדלק, ולי יש הוכחות שלא רוצים שאסע משום שאני תעמלן גדול. אם זהו המצב, אני אלך ואוכיח את זה; אם אוכל להוכיח את הדבר - זכיתי. אם היה זה נכון או לא נכון להחליט על כפר ערה כעל שטח סגור, זוהי שאלה בדיוק כמו כל שאלת קיומו של הממשל הצבאי ואם הוא פועל בצורה נכונה או לא. אתה יכול להעמיד את זה כהצעה לסדר-היום או להגיש שאילתה. זוהי הדרך היחידה שיש לך להלחם נגד צעד אדמיניסטרטיבי שאתה חושב אותו למזוי-נכון ולבלתי-הגיוני. אך במדה שהיה מה שהיה, כלומר, שהיתה פקודה, הרי אין ספק בדבר שלא היתה זכות לרוסטום בוסטוני ולבנטוב להכנס לשם בלי רשיון.

אשר לצד ההלצתי שבדברי ח. רובין שמכיון שהוא היה במקום, אסור היה לו לצאת משם, כי האיסור חל על היציאה והכניסה כאחד; ברור לגמרי שהרשיון לצאת יכול להנתן בכל צורה, ולאו דוקא בכתב. כאשר לוקחים את האיש ומובילים אותו, זהו רשיון אפקטיבי מאד. יכולה להיות שאלה אחרת. לפי טענתו של רובין יכול להיות שאם מסריזים על מקום שהוא סגור, מי שבפנים הוא בפנים ואי-אפשר להוציא אותו. זאת שאלה אחרת שאינה מעניינת אותנו לצורך הדבר הזה. לצורך העניין לגופו - יכול להיות שטוב ויכול להיות שרע - הוכרז המקום כמקום סגור - זהו עניין בטחוני ואנו איננו מוסמכים לדון בו.

אנו צריכים לקבל את העובדה שזה היה מקום סגור מבחינת הפקודה שניתנה ותשובתנו לר. בוסטוני צריכה להיות: שאנו איננו הפורום שבפניו יש להתלונן אם נעשתה פגיעה חוקית. אך, במידה שזה עומד לדיון, אין כל צל של ספק שמבחינת חוקית היתה ההתנהגות בסדר. מה שנוגע להקשבה לשיחה - לא שמעתי שהיה כאן מעשה ובמידה שהיה מעצר או נסיון למעצר, ברור שאין זכות לכך. בדרך-כלל אסור להקשיב לשיחה של אזרחים, ואם נשים את הדגש על חבר הכנסת אנו נפגע בזכות האזרח בכלל.

ש. לורנץ:

אני חולק על דבריו של י. שפירא, שבמקרה של חלונה צריך חבר הכנסת לפנות לבית-המשפט. אין נוהג זה מתאים לכבוד חברי הכנסת והכנסת.

אשר לעניין בכללותו - לדעתי עלינו לקבוע עמדה בעניין זה ולציינן שהיה כאן פגיעה בכבודו של חבר הכנסת. אין אנו צריכים לקבוע אם הפגיעה נעשתה בהתאם לחוק החסינות או לא. אנו צריכים להחליט אם הדברים מתאימים לרוח החוק ולא למלים של החוק. אני מציע לבקש את יו"ר הכנסת לדאוג לכך שלהבא לא יישנו מקרים דומים.

פ. רוזן:

אין לי כמעט מה להוסיף לדברים שהשמיע כאן י. שפירא. הוא ניתח את המצב מבחינה ציבורית, פרלמנטרית ומשפטית באופן יסודי. יש לי רק ספק אם במקרה הנידון קיימת איזו שהיא אפשרות להביא את הדברים בפני פורום משפטי שיוכל לברר אם התנהגו כהלכה או לא, מפני שר. בוסטוני קיבל את ההוראה ופעל לפיה. אילו התנגד להוראה והיו מוציאים אותו בכוח פיזי יכול להיות שאפשר היה לטעון שזאת עבירה פלילית. (י. שפירא: הוא יכול לתבוע נזיקין!) אני חושב שמבחינה פורמלית משפטית אין לבוא בטענות לממשל הצבאי; הם פרשו את החוק נכון. אם אנו מקבלים את ההודעה שנמסרה כאן שההוראה הוצאה, לא ארבע דקות לאחר שבוסטוני נכנס, אלא בערב היום הקודם, נופלת כל הקונסטרוקציה שבדבריו של י. ברו-יהודה בישיבה הקודמת ואיננו חושב שאנו יכולים לברוא בטענות נגד הממשל הצבאי.

אך כאן מתעוררת שאלה אחרת. לאור המקרים שקרו דוקא בשטחים אלה, מתעוררת השאלה אם בכלל רצוי שחברי הכנסת יבקרו

במקומות...

איטור כניסה לכפר ערה
לר. בוסטוני ומ. בנטוב

פ. רוזן:

במקומות אלה. זוהי השאלה המתידה המעניינת אותי, ואני אומר במפורש, שבדבר זה הוא רצוני מאד. לדעתי, תפקידו של חבר כנסת לבקר במקומות כאלה, בשעה שקורים שם מקרים שונים ולברר מה קרה שם. בישיבה הקודמת אמר בא-כח הצבא שאילו ביקש רשיון היו נותנים לו, האם נכון הדבר? (סגן אלוף שליט: בדרך כלל כאשר חבר כנסת מבקש רשיון, הוא מקבל אותו). אינני שואל כיצד נוהגים בדרך כלל. אני שואל על מקרה מסויים זה. חושבני שעלינו להביע את דעתנו שרצוני שבמקרים כאלה יינתן רשיון לחברי הכנסת להכנס לשטחים כאלה ולעמוד על מהות הדברים, כי זהו תפקידם, ובודאי היה זה תפקידו של ר. בוסטוני לבקש אצל תושבי ערבים. אני דמוקרטי מושבע, אך יחד עם זה אינני רוצה להיות דמוקרט שוטה ואני מבין היטב את הסיכון שבדבר. יתכן, שמושב יהיה שמשלחות של חברי כנסת יבקרו במקומות כאלה. אך, בדרך כלל, זה רצוני ולא צריך לחסום בפני חברי הכנסת אפשרות של בקורים באזורים אלה. (י. כסה: אתה מעמיד את זה בסדר-היום, אינך מציע זאת כהחלטה?) אינני מציע החלטה. אני מציע לחוות דעה זו. אנקש את כל אלה הממונים על הסדר בשטחים אלה לאקול את הדבר הזה ולא לצאת מתוך הנחה שגם חברי כנסת עלולים להפר את הסדר. ראש הממשלה, ד. בן-גוריון, אמר לא פעם שאת יסורי הדמוקרטיה יש לקבל באהבה. אני יודע את כל הסיכון שבדבר, אבל או שיש לנו משטר דמוקרטי, או שאין לנו משטר כזה. יש בזה שיקולים ויש בזה יסורים. אני יודע את זה. איני מוכן לומר דבר בנידון זה על בוסטוני, אך הייתי אומר שיש לשקול אם רצוני, שבנסיבות כאלה, יבקר שם מישהו מן המפלגה הקומוניסטית. על-כן הצעתי שמשלחות תבקרנה שם. אך אין לחסום לגמרי את הדרך לביקורים כאלה בפני חברי הכנסת. שמענו אמנם שאלו ביקש רשיון היה ניתן לו, אך יחד עם זאת שמעתי שדבריו של בא-כח הצבא לא נאמרו בפה-מלא.

היור' ד. בר-רב-האי: עלינו לסכם את הדיון. י. כסה מציע להחליט שוועדת הכנסת דוחה את טענותיהם של בוסטוני ובנטוב שהממשל הצבאי לא נהג כחוק כלפיהם.

ע. איכילוב: הוצאתו של ר. בוסטוני מכפר ערה לאחר שנכנס לשם כחוק והמצאותו של שוטר בזמן שיחתו עם תושב הכפר - שני אלה פוגעים בחסינותו של חבר הכנסת.

אני מציע שיו'ר הוועדה יעביר את הדברים האלה ליו'ר הכנסת, על-מנת שיפנה את השומת לב הנוגעים בדבר.

ת. רובין: אני מציע להחליט שהתנהגותם של אנשי הממשל הצבאי לגבי חברי הכנסת בוסטוני ובנטוב פגעה בכבודם ובתפקידם כחברי כנסת.

ש. לורנץ: אני מציע לסכם שוועדת הכנסת שמעה את תלונתם של בוסטוני ובנטוב ומבקשת את יושב-ראש הכנסת לדאוג לכך שלהבא לא יישנו מקרים כאלה.

י. שפירא: אני מציע לשנות את המלה "דוחה" בהצעתו של י. כסה בלהתל"פה במלים "ואינה מקבלת".

י. כסה: אני מסכים לכך.

פ. רוזן: הייתי מצביע בעד הצעתו של ע. איכילוב אילו הייתי יוצא מתוך ההנחה שר. בוסטוני נכנס

לכפר ערה כחוק.

(הצבעה ..)

ה צ ב ע ה

בעד הצעת ע.	איכילוב	-	6	קולות
" "	ש. לורנץ	-	4	"
" "	ח. רובין	-	3	"
" "	י. כסה	-	11	"

בעד הצעת י.	כסה	-	11	קולות
נ ג ד	"	-	5	"

ה ו ת ל ט

ועדת הכנסת אינה מקבלת את תלונתם של חברי הכנסת ר. בוסטוני ומ. בנטוב שהממשר הצבאי לא נהג כחוק כלפיהם.

פ. רוזן: מכיון שהענין הוא חשוב מאד אני מציע להעביר את הפרוטוקול של הישיבה לשר הבטחון, לבקש את חוות-דעתו ולחזור ולדון בענין זה לאחר קבלת חוות-הדעת.

א. רוזאל-נאור: הצעתו של פ. רוזן נוגדת את אופן הצבעתו בעד הצעת י. כסה.

פ. רוזן: בדברים אלה יש חשיבות משום שיש בהם משאלה שהמדיניות צריכה להיות לאפשר לחברי הכנסת לבקר באזורים אלה.

ע. איכילוב: אני מציע להעביר את הפרוטוקול לא לשר הבטחון, אלא ליו"ר הכנסת.

ח. רובין: אני מתנגד להעברת הפרוטוקול הזה למישהו, מכיון שהחלטה שנתקבלה בירושה שהממשל הצבאי רשאי לפגוע בחברי הכנסת.

י. כסה: אני תומך בהצעת ח. רובין.

היו"ר ד. בר-רב-האי: כל הפרוטוקולים של ועדת הכנסת מועברים ליושב-ראש הכנסת, ואני לא אפטיק להעביר אותם.

סגן אלוף שליט: יש לי בקשה לחבר הכנסת שהשמיע תלונה נגד הממשל הצבאי בענין מקרה מסויים: האם אני יכול לקבל את התלונה בכתב?

ע. איכילוב: אם ועדת החוץ והבטחון תעמיד על סדר-יומה בעיות התנהגות וסדר של הממשל הצבאי, אביא גם את התלונה שהעליתי כאן היום.

היו"ר ד. בר-רב-האי: אני שמח על נכונותו של בא-כח הצבא לחקור במקרה, אך כל זמן שלא הוגשה תלונה, אין מה לחקור. עלינו לחזור לענין קביעת הזמן לדיון בתקציב הפיתוח.

(תקציב הפיתוח..)

קביעת זמן לדיון בתקציב הפיתוח:

אני מוותר על הצעתי לשש שעות ומציע:
שמונה שעות.

ב. אזניה:

אם ההצעה של 12 שעות לא תתקבל, אנו לא
נשתתף בהצבעה בוועדה.

ע. איכילוב:

כיוון ועדת הכנסת אינני יכול להרשות
לחבר הוועדה להציע הצעה כשהיא מלווה
באיומים.

היו"ר ד. בר-רב-האי:

אני מציע עשר שעות, באם הצעה זו תתקבל
פה-אחד.

י. שפירא:

אני מסכים לעשר שעות.

ע. איכילוב:

ה ו ח ל ט

להקציב לדיון בתקציב הפיתוח
10 שעות.

הישיבה ננעלה בשעה 11.00